

Politiek en Staatsinrichting:

Olaf Scholz

Kanselier van de Zeitenwende

Olaf Scholz werd op 14 juni 1958 geboren in het Noord-Duitse Osnabrück. Zijn ouders werkten in de textielindustrie. Als kind verhuisde hij naar Hamburg. Na het afronden van zijn middelbare school begon hij in 1978 met een rechtenstudie, vanaf 1985 werkt hij als advocaat. Scholz werd in 2021 verkozen tot bondskanselier van Duitsland.

Scholz was al op jonge leeftijd politiek actief. In 1975 sloot hij zich op 17-jarige leeftijd aan bij de SPD. Hij was actief betrokken bij de jongerenafdeling Junge Sozialisten (Jusos), en werd in 1982 landelijk vicevoorzitter. Hij behoorde tot de radicale vleugel van de Jusos en identificeerde zich als Marxist. Scholz reisde als Juso meerdere malen af naar de DDR. Hij had ook contact met leden van het Oost-Duitse regime.

Na afronding van zijn studie en een vervangende dienstplicht werd Scholz in 1985 advocaat arbeidsrecht. In dit werk kreeg hij na de val van de muur en de eenwording van Duitsland ook veel te maken met de [Treuhandanstalt](#).

Vroege politieke loopbaan

Met de jaren bewoog Scholz zich politiek gezien meer naar het midden en nam zijn carrière een vlucht. Vanaf 1994 tot en met 2000 was hij voorzitter van de SPD-afdeling van het Hamburgse stadsdeel Altona. Van 1998 tot 2011 (met een kortstondige onderbreking tussen 2001 en 2002) was hij lid van de Bondsdag. In deze periode bekleedde Scholz verschillende functies in de partij. Zo was hij van 2002 tot 2004 secretaris-generaal van de SPD. In deze functie sprak hij regelmatig met de pers over de controversiële economische hervormingen van bondskanselier en partijgenoot [Gerhard Schröder](#). Zijn droge, ietwat mechanische spreekstijl leverde hem de bijnaam 'Scholzomat' op.

De hervormingen van het sociale stelsel van Schröder, ook wel bekend als Hartz-IV (naar de naam van de bijstand) of Agenda 2010, leidden tot een breuk binnen de partij. Toen de SPD ondermaats presteerde bij deelstaatverkiezingen drong Scholz in 2005 aan op vervroegde federale verkiezingen. De SPD en Union behaalden ongeveer evenveel stemmen, waarna een *Große Koalition* werd

gevormd, met Merkel aan het hoofd.

In 2007 werd Scholz minister van Arbeid en Sociale Zaken. Na de voor de SPD-rampzalig verlopen verkiezingen van 2009 kwam de SPD in de oppositie terecht. In 2011 keerde Scholz terug naar Hamburg, waar hij tussen 2011 en 2018 burgemeester was. Met Scholz aan de macht werd het openbaar vervoer in de stad uitgebreid, de havenfaciliteiten verbeterd en werd er begonnen met de bouw van de concertzaal Elbphilharmonie. Een smet op zijn burgemeesterschap waren de massale rellen tijdens de G20-top in 2017. Een affaire die Scholz blijft achtervolgen uit die tijd is zijn mogelijke betrokkenheid bij het kwijtschelden van een belastingschuld aan de Hamburgse Warburg-bank. Die bank had gefraudeerd met dividendbelasting via zogenoemde Cum-ex-handel.

Kanselierschap

In 2018 vormden de SPD en de CDU/CSU opnieuw een coalitie, en Scholz werd minister van Financiën en vice-kanselier. Hij verhuisde naar Potsdam. De coronacrisis dwong de Duitse regering tot ingrijpende maatregelen om het land op de been te houden, ook op financieel gebied. De regering liet zelfs tijdelijk het grondwettelijk verplichte begrotingsevenwicht los om een steunpakket mogelijk te maken dat het land door de pandemie moest helpen.

Voor de verkiezingen van 2021 werd Scholz door zijn partij geselecteerd als kandidaat voor het kanselierschap. Angela Merkel verliet de politiek, haar partij CDU/CSU had Armin Laschet opgesteld in de strijd om het kanselierschap. Laschet blunderde en het leek alsof de kiezer behoefte had aan iemand die niet veel afweek van waar men in 16 jaar aan gewend was geraakt. De saaie, zakelijke en ietwat ingetogen Scholz paste prima in dit plaatje. De SPD won de verkiezingen en in 2021 werd Olaf Scholz de nieuwe bondskanselier van Duitsland.

Zeitenwende

In tegenstelling tot zijn voorganger Merkel, wiens eerste jaren als kanselier werden gekenmerkt door gematigd en afwachtend bestuur, begon Scholz in februari 2022 met een enorme ommekeer in het Duitse veiligheidsbeleid. Door de Russische invasie van Oekraïne (door Scholz aangeduid als *Zeitenwende*) veranderde de veiligheidssituatie van Europa radicaal. Duitsland, dat zich gezien haar geschiedenis terughoudend opstelde op militair gebied, werd vanwege haar economische en geografische positie gedwongen [radicaal van dit beleid af te stappen](#). Scholz kondigde aan 100 miljard euro te investeren in de Duitse krijgsmacht. Daarnaast besloot Duitsland Oekraïne te bewapenen, in nauwe afstemming met de andere NAVO-lidstaten en de EU.

Kabinetscrisis en vervroegde verkiezingen

De regeringsperiode van Olaf Scholz werd gekenmerkt door conflicten tussen de drie coalitiepartners. In november 2024 kwam dit tot een hoogtepunt en ontsloeg Scholz zijn minister van Financiën, Christian Lindner van de FDP, naar aanleiding van een conflict over de *Schuldenbremse*. Daarop trok de FDP al haar ministers terug uit de regering. Kanselier Scholz rekende tijdens een persconferentie keihard af met Lindner. Hij zei dat Lindner herhaaldelijk zijn vertrouwen heeft geschaad en noemde hem bekrompen en niet bereid tot compromissen. Het ging Lindner meer om het overleven van zijn partij dan om het landsbelang, zei Scholz.

Er werden vervroegde verkiezingen uitgeschreven voor februari 2025. Bij deze verkiezingen behaalde de SPD haar slechtste verkiezingsresultaat ooit met 16 procent van de stemmen. Algemeen wordt verwacht dat ze met de CDU/CSU coalitiegesprekken aangaat. Deze twee partijen vormen nu een meerderheid in de Bondsdag.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/naslagwerk/2486/olaf-scholz>